

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

14.11.2023 nr. 08/10000
Nr. 07/4508 din 09.11.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Justiției a examinat setul de acte referitoare la *ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 190 privind violența și hărțuirea în lumea muncii, adoptată la Geneva la 21 iunie 2019, (în continuare – Convenție)* și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele obiecții și propuneri.

În Argumentarea necesității, la pct. 4, aspectul normativ, autorul proiectului menționează că „pentru ca prevederile Convenției să devină aplicabile, urmează a fi revizuit cadrul normativ național prin operarea modificărilor, inclusiv în următoarele acte normative: Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003, Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985/2002, Codul Contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008, Legea privind Inspectoratul de Stat al Muncii nr. 140/2001, Legea securității și sănătății în muncă nr. 186/2008, Legea cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor nr. 137/2016 etc. Proiectul legii de modificare a cadrului legal este în proces de elaborare de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și grupul de lucru instituit în acest sens Ordinul MMPS nr. 76 din 31 mai 2023 și va parcurge etapele procesului de legiferare”.

În acest sens, art. 11 alin. (2) al *Legii 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova* prevede că dacă tratatul internațional prezentat Parlamentului Republicii Moldova spre examinare implică adoptarea unor legi noi sau modificarea legilor în vigoare, proiectul legii privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la tratatul internațional și proiectele legilor privind modificările în legislație se prezintă concomitent.

Astfel, Republica Moldova nu poate adera la Convenție dacă proiectul de Lege de ajustare a cadrului normativ național aferent Convenției nu va fi adoptat de Parlament.

Secretar de stat

Digitally signed by Serbenco Eduard
Date: 2023.11.14 17:24:40 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Eduard SERBENCO

Ex. Arseni Ștefan
m. 13824, tel. (022) 201-448
e-mail: arseni.stefan@justice.gov.md

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

08.12.2023 nr. 08/10884
Nr. 07/4508 din 09.11.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Ministerul Justiției a examinat repetat setul de acte referitoare la *ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii nr. 190 privind violența și hărțuirea în lumea muncii, adoptată la Geneva la 21 iunie 2019, (în continuare – Convenție)* și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele obiecții și propuneri.

Conform art. 11 alin. (2) al *Legii 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova* dacă tratatul internațional prezentat Parlamentului Republicii Moldova spre examinare implică adoptarea unor legi noi sau modificarea legilor în vigoare, proiectul legii privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la tratatul internațional și proiectele legilor privind modificările în legislație se prezintă concomitent.

În acest sens, de către autor a fost prezentat Ministerului Justiției pentru avizare proiectul legii care vizează alinierea cadrului normativ național la prevederile Convenției (în continuare proiectul de lege). Obiecțiile aferente proiectului de lege sunt expuse după cum urmează.

1. Cu privire la aspectele de ordin general:

Menționăm că *Legea nr. 211/2021 pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025* (Anexa nr. 1 Direcția strategică II, obiectivul 2.1), prevede următoarele: „(...) pentru asigurarea stabilității cadrului normativ și evitarea promovării unor concepte contradictorii de către diferite autorități, se impune:

- 1) centralizarea sarcinii de modificare a legislației codificate (Codul civil, Codul penal, Codul contravențional, Codul administrativ, Codul de procedură civilă, Codul de procedură penală, Codul de executare), cu împuternicirea expresă a Ministerului Justiției în acest sens;
- 2) reducerea numărului de inițiative de modificare a legislației codificate și oferirea unui termen rezonabil pentru punerea în aplicare a noilor proceduri/instituții sau a celor revizuite în scopul adaptării cu noile tendințe atât a profesioniștilor, cât și a justițiabililor.”

Totodată, având în vedere că reforma sistemului justiției și de drept reprezintă unul dintre domeniile de competență ale Ministerului Justiției, reflectat în regulamentul său, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 698/2017*, intervențiile propuse la Art. I, Art. II, Art. XI a proiectului de lege nu pot fi acceptate din următoarele considerente:

- a) politica umanitară generală în domeniul protecției drepturilor omului, nediscriminării și asigurării egalității, inclusiv pe componenta instituțională a acestuia, este apanajul Ministerului Justiției;
- b) propunerile formulate în articolele menționate mai sus au fost analizate, în repetate rânduri, de către Ministerul Justiției, inclusiv în procesul de elaborare a proiectului legii pentru modificarea unor acte normative (revizuirea cadrului normativ privind nediscriminarea și asigurarea egalității), care ulterior a fost adoptat de Parlament prin *Legea nr. 2/2023*;

- c) în sinteza propunerilor și recomandărilor, plasată pe site-ul Parlamentului la adresa: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6132/language/ro-RO/Default.aspx> sunt incluse argumentele Ministerului Justiției, care sunt în dezacord cu soluția propusă de autorul proiectului.

2. *Cu privire la proiectul de lege:*

La completarea Codului penal cu art. 173¹, menționăm că incriminarea unei fapte trebuie să fie determinată de gradul de pericol social generic al acesteia, care este evaluat de legiuitor luându-se în considerare o multitudine de factori (privind importanța valorii sociale ocrotite, gravitatea lezării posibile, starea și dinamica manifestărilor infracționale vizate, împrejurările în care se pot săvârși astfel de fapte). În aceeași ordine de idei, răspunderea penală este cea mai gravă dintre formele de răspundere juridică și trebuie să intervină numai dacă celelalte forme de răspundere juridică nu sunt suficiente pentru a asigura protecția corespunzătoare a valorilor sociale pe care legiuitorul urmărește să le ocrotească.

În acest sens, este relevant următorul punct de vedere al Curții Constituționale a Republicii Moldova prevăzut în pct. 100 din *Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal*, în care se menționează că: „în exercitarea competenței de legiferare în materie penală, legiuitorul trebuie să țină seama de principiul potrivit căruia incriminarea unei fapte trebuie să intervină ca ultim resort în protejarea unei valori sociale, ghidându-se după principiul „ultima ratio”. Curtea reține că, din perspectiva principiului „ultima ratio” în materie penală, nu este suficient să se constate că faptele incriminate aduc atingere valorii sociale ocrotite, ci această atingere trebuie să prezinte un anumit grad de intensitate, de gravitate, care să justifice sancțiunea penală”.

Aducem ca exemplu în acest sens art. 170 „Calomnia” din Codul penal care a fost abrogat prin Legea nr. 111/2004 pentru modificarea Codului penal. Or, s-a demonstrat că acest articol nu prezintă un grad de gravitate atât de ridicat încât să nu poată fi ocrotit prin alte norme, și din acest motiv articolul menționat a fost transpus în legislația contravențională.

În art. 70² din Codul contravențional este deja prevăzută fapta de „Hărțuire” care conține o ipoteză asemănătoare faptei de hărțuire propusă în proiectul legii. Considerăm că onoarea și demnitatea sunt valori care pot fi protejate deplin prin norme de drept civil, contravențional, administrativ fără să fie necesară impunerea unor sancțiuni penale.

Prin urmare, considerăm completarea Capitolului IV, din Partea Specială a Codului penal, cu art. 173¹, ca fiind nerezonabilă. La fel, nici locul intervenției nu este potrivit or, Capitolul IV, din Partea Specială a Codului penal incriminează faptele ce afectează valorile sociale legate de viața sexuală a persoanei, pe când art. 173¹, propus în proiectul legii, afectează valorile sociale privind demnitatea persoanei care este vătămată în cazul hărțuirii.

Completarea art. 70² din Codul contravențional cu un nou alineat ar duce la situația repetării în acesta a normelor care sunt deja prevăzute în alte articole sau în alte legi. Considerăm că nu este necesară introducerea unei asemenea componente, deoarece aceasta este cuprinsă deja de art. 173 al Codului penal (Hărțuirea sexuală), iar faptele de hărțuire în formă sexuală, altele decât cele ce cad sub incidența legii penale, vor fi calificate conform art. 70² Cod contravențional (Hărțuirea). Legiuitorul prin introducerea art. 70² în Codul contravențional, a dorit ca această componentă să cuprindă toate formele de hărțuire, inclusiv cea sexuală. Prin urmare, nu este necesar de a introduce un nou alineat pentru a reglementa în special forma sexuală a hărțuirii.

Art. 423⁵ alin. (1) din Codul contravențional din proiectul legii, presupune oferirea competenței Consiliului pentru Egalitate de a examina contravenții, care sunt în competența instanței de judecată

(cu excepția art. 71²). Competența Consiliului se rezumă la constatarea faptelor prevăzute la art. 54², 65¹, 70², 70³ și 71¹ din Codul contravențional și de a întocmi procese-verbale de constatare, iar conform art. 423⁵ alin. (3) procesele-verbale cu privire la contravenții se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente. Acest fapt este prevăzut și de Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității la art. 15 alin. (8): „dacă în timpul examinării plângerii se constată săvârșirea unor fapte ce constituie contravenție, Consiliul remite organelor competente pentru examinare în fond procesul-verbal și materialele cauzei.”

Cu referire la modificările propuse la Codul muncii pe aspectul hărțuirii, acestea nu vor putea fi promovate fără realizarea modificărilor la Codul penal.

3. *Cu privire la necesitatea efectuării analizei impactului:*

Proiectul impune obligații angajatorilor din sectorul public și din cel privat (aprobarea de regulamente, evaluarea riscurilor, asigurarea implementării măsurilor adecvate pentru prevenirea violenței și hărțuirii), se va reține că înainte de impunerea unor asemenea obligații este necesară realizarea Analizei impactului de reglementare conform *Hotărârii Guvernului nr. 23/2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative.*

Cu referire la art. XIV alin. (5) lit. b) al proiectului de lege, în acest sens, obligația Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești „de a completa baza de date privind dosarele ce se află în instanța de judecată (inclusiv forma de pedeapsă acordată) cu informație dezagregată pe criteriul de sex și alte criterii relevante (vârstă, locul hărțuirii, tipul, date despre persoana care a comis agresarea, domeniu de activitate etc.)”, menționăm că Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești, actualmente nu dispune în cadrul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor de astfel de caracteristici pentru a asigura bazele de date cu informația dezagregată solicitată.

4. *Cu privire la necesitatea efectuării expertizei financiare:*

Pentru anul 2024 Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești nu are planificate resurse financiare pentru dezvoltarea acestor caracteristici. Astfel, proiectul de lege trebuie să prevadă și resursele financiare necesare pentru a dezvolta și a asigura implementarea prevederilor acestuia.

Conform art. 34 alin. (5) lit. b) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, „Expertiza financiară este efectuată de către Ministerul Finanțelor, este obligatorie pentru proiectele care au impact asupra bugetului public și are menirea de:

- a) a asigura concordanța prevederilor proiectului cu legislația din domeniul financiar;
- b) a evalua cheltuielile pentru realizarea noilor reglementări;
- c) a semnală deficiențele cu caracter financiar și a prognoza consecințele în domeniul financiar.”

În acest sens, suntem de opinia că proiectul de lege privind modificările în legislația națională nu poate fi prezentat spre examinare Parlamentului concomitent cu proiectul de lege privind ratificarea Convenției. În concluzie, Convenția nu va putea fi ratificată până când nu vor fi îndeplinite procedurile naționale indicate mai sus.

Digitally signed by Serbenco Eduard
Date: 2023.12.08 17:09:36 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Secretar de stat

Eduard SERBENCO